

Enigmatické variace

Ochotnický soubor FORBÍNA, z. s., Jistebnice / autor: Éric-Emmanuel Schmitt

Dva herci souboru Forbína z Jistebnice předvedli včera večer v Třešti hru Enigmatické variace. Jejím autorem je spisovatel francouzského původu Éric-Emmanuel Schmitt a toto dílo patří do jeho ranější tvorby (1996).

Záhadné motivy stojí hned na počátku celého příběhu: proč proslulý spisovatel učiní výjimku a přijme redaktora regionálního deníku, aby s ním udělal rozhovor? Proč ho „přivítá“ dvěma výstřely z pušky? Příběh se odehrává mezi dvěma muži, je tedy postaven na dialogu. To samo o sobě už předznamenává velikost úkolu, který si oba herci dali. Text má spíše rozhlasový charakter, některé Schmittovy hry byly také v Českém rozhlase nastudovány. Hrací prostor je navíc neměnný: vymezují jej stůl, židle a v pozadí dekorace s malovanou knihovnou (prostor vpravo vykřívá neurčitý panel), který tak velmi podvazuje pohybové možnosti herců. Oba herci zvládli role na úrovni textu - ten však musí být ještě naplněn divadelním výkladem, divadelní interpretací, kterou na jevišti může předvést právě herec. V případě této hry musí být ovšem vystavěna s velmi jemnou psychologií, detailním budováním situací, které budou vyzařovat tajemství a v divákovi vyvolávat napětí, co se za nimi skrývá. Text dává předpoklady k přelévání aktivity a převahy od jednoho muže k druhému. Spisovatel Abel Znorko v podání Jana Šobry je vyšší, hřmotnější postavy a na počátku příběhu vyjadřuje velké až „chlapácké“ sebevědomí, to nabízí už text. Novinář Erik Larsen Marka Vostřáka je od počátku nastaven znatelně submisivněji, ve spíše obranném pasivním postoji. A tahle charakteristika v zásadě přetrvává, i když se při odkrývání příběhu ukáže, že Larsen hraje v životním příběhu spisovatele zásadní roli, dokonce že za ním přijel na ostrov v daleko komfortnější pozici: ví totiž na rozdíl od Znorka všechno. Má-li si divák příběh prožít a užít, musí ovšem mít možnost vnímat tajemné napětí mezi oběma muži, budované velmi jemně a důmyslně, skoro jako v detektivce. Umění takto stavět situace a vést herce k jejich přesnému naplnění je ovšem úkolem zkušeného režiséra, zejména má-li k dispozici herce s menší divadelní zkušeností. A promyšlená režie myslím v tomto představení chybí.

V okamžiku, kdy se Schmittův příběh láme s odhalením, že Helena, která stojí mezi oběma muži, už dávno zemřela, se hra povážlivě naklání k sentimentální literatuře typu červené knihovny, a patosem k tomu přispěje (řekl bych, že i nechtěně) poměrně stereotypní herecký projev. Když se divák vyjádří, že představení bylo příliš dlouhé a mělo se v textu krátit, vždycky to neznamena nic jiného, než že text nebyl naplněn žádoucím divadelním výkladem. Základem dramatu je slovo, základem divadla situace. Je-li text divadelně vyložen, pak i hercův projev je na jevišti přirozený, v mluveném projevu i v pohybu na jevišti, a to i tehdy, je-li limitován rozhovorem u stolu.

Myslím, že zkušenost, kterou oba herci učinili s tímto velmi nesnadným úkolem, je pro ně velmi důležitá a že jim v budoucnu otevře cestu k výkonům sugestivnějším a průbojnějším.

Za porotu Jiří Štefanides